

Pojavljanje prilivke *Burhinus oedicnemus* ob srednjem toku Drave

Occurrence of the Stone Curlew *Burhinus oedicnemus* in the midstream of the Drava River

Gordan Lukač

Gnezdišča podvrste prilivke *B.o.oedicnemus* nahajamo v zmernih, mediteranskih in stepnih področjih Evrope od jugovzhodne Anglije, vzdolž atlantske obale ob področjih Pirenejskega polotoka na zahodu do področja reke Volge na vzhodu. Vrsta je še vedno relativno številna gnezdilka jugovzhodne Anglije, Španije, Francije in Italije. Zaradi uničevanja naselbin pa številnost upada, zato je ptica na Čehoslovaškem, v zahodni in vzhodni Nemčiji ter na Poljskem zelo redka, sporadična gnezdilka. Na Madžarskem so ugotovili nekoliko večje število parov, toda težko je oceniti številnost gnezdeče populacije. V Avstriji je bila na reki Dravi neredna gnezdilka (Glutz von Blotzheim, 1977).

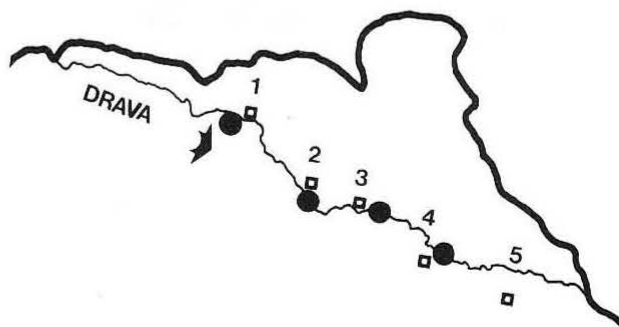
Po Matvejevu in Vasiću (1973) gnezdi prilivka v Jugoslaviji v osrednji Sloveniji, na Hrvaškem, v Bosni in Hercegovini, Črni gori, Srbiji in Makedoniji. Po vseh teh krajih je lokalna gnezdilka v specifičnih prebivališčih. (Vasić et. al., 1977).

Tako je v Sloveniji gneznila ob Savi v Stožicah pri Ljubljani in na otokih Drave. Toda danes kaže, da je treba to vrsto črtati iz popisa gnezdilke Slovenije (Gregori in Krečič, 1979). Na Hrvaškem, poleg sporadičnega gnezdenja v notranjosti, gnezdi v mediteranskem področju (otoki Krk, Cres, Pag - Rucner, 1964, Igalffi, 1980). V Srbiji je redna gnezdilka na večjih površinah peska in proda (Matvejev, 1950). To so običajno obale in otoki večjih rek, pa tudi peščine. V Vojvodini je ugotovljeno redno gnezdenje v Deliblatski puščini (Dimitrijević, 1977, Pelle et al., 1977), a v Črni gori na Skadrskem jezeru (Vasić, 1980) in v okolici Ulcija (Vasić et al., 1977). Dimovski in Matvejev (1955) jo navajata kot gnezdilko Makedonije.

Jurinac (1884) je opazoval priliko v glavnem na plitvinah reke Drave. Opazovanja: 1. 15.4.1883 (4 primerki nedaleč od Varaždina); 2. 10.5.1883 (2 primerka pri dravskem mostu); 3. 11.7.1883 (1 primerek ujel logar na Dravi). Sebišanović poudarja (1989), da je 29.6.1889 lovski pes ujel mladega ptiča v zalivih Drave nedaleč od Varaždina. To je bil hrati dokaz, da prilivka sporadično gnezdi na plitvinah in prodiščih dravskih otokov pri Varaždinu. Hirtz (1908) navaja samo dve opazovanji te vrste za jesenske selitve (24.10.1885 in 1.11.1886). Reiser (1925) je ugotovil gnezdenje dveh parov prilivk na otoku Drave nedaleč od Maribora. Ponovni obisk istega predela 26.5.1921 je pokazal, da vrsta še naprej gnezdi na tem delu Drave.

Na terenskih raziskovanjih v letih 1981 in 1982 sem redno opazoval prilivke v prodnatih zalivih reke Drave. Obstajajo tale opazovanja:

1. 28.5.1981 1 primerek na obali (Drava pri Kuršancu)
2. 13.6.1981 1 primerek na prodnati obali Drave
3. 1. 7. 1981 1 primerek na prodnati obali Drave
4. 11. 7. 1982 2 primerka na nasipu akumulacijskega jezera HE Čakovec
5. 23.9.1982 1 primerek na preletu čez jezero

Datumi iz maja in junija ter začetka julija kažejo, da je prilivka najverjetneje gnezdila na plitvinah Drave. Vztrajno sem preiskoval te bregove, a na žalost gnezda nisem mogel najti.

Z izgradnjo akumulacijskega jezera HE Čakovec so bili potopljeni številni prodnati in peščeni zalivi in otočki, kjer bi bila primerna mesta za gnezdenje prilivk. Terenske raziskave kažejo, da sem prilivke redno opazoval v letih 1981 in 1982. Po nastanku akumulacijskega jezera so bile ptice leta 1982 še opažene na nasipu jezera, v naslednjih letih (1983, 1984, 1985, 1986, 1987) pa ne več.

Ker je bilo na srednjem toku Drave zgrajenih kakih deset hidroelektrarn, so se prebivališča bistveno spremenila, kar je povzročalo upadanje številnosti in te ptice so prenehale gnezditi. Regulacija dravskega toka je zmanjšala moč bočne erozije in onemogočala nastajanje peščin in prodnatih otočkov, ki jih vse bolj preraščajo gosta vrbišča. Tako ni več potrebnih pogojev za prebivanje prilivk in drugih vodnih ptic, katerih gnezdenje je odvisno od prodnatih zalivov in otokov (*C. dubius*, *S. hirundo*, *S. albi-frons*).

Prilivka tudi ne gnezdi več na Dravi okoli Maribora. Novejše raziskave članov Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije so pokazale, da se ta vrsta ptic neredno zadržuje na teh terenih (obstajata samo dve opazovanji): 11.4.1981 - akumulacijsko jezero Markovci (Štumberger, 1981) in 6.7.1982 - lagune za odpadne vode pri Ormožu (Štumberger, 1983). Štumberger (1981) poudarja, da ponuja Drava s svojimi obsežnimi peščinami velike možnosti za gnezdenje in prebivanje teh ptic v času selitve.

Edina možnost za gnezdenje prilivk je na peščinah in otočkih med akumulacijskimi jezeri (če niso obrasli z gosto in visoko vegetacijo). Vedno redkejša opazovanja prilivk ob srednjem toku Drave med Mariborom in Donjo Dubravo kažejo, da so (kolikor vrsta sploh gnezdi) gnezdenja neredna, maloštevilna in sporadična.

SUMMARY

Stone Curlew (*Burhinus oedicnemus*) in the midstream of the Drava River

Although some specimens have been periodically watched in the last few years on the Drava between Maribor and Varaždin, no breeding of Stone Curlew (*Burhinus oedicnemus*) could have been established. The last reliable record concerning breeding of this bird on the Drava in the vicinity of Maribor is dated back to 1925. After the Second World War ten hydroelectric power-stations have been built on this part of the Drava, what has had a fatal effect on the already small population of stone curlews which once bred in vast gravel-pits there.

LITERATURA

- Dimitrijević, S. (1977): Šljukarice Charadriiformes na področju Vojvodine. *Larus* 29-30 : 23.
- Dimovski, A., S. Matvejev (1955): Ornitološka istraživanja NR Makedonije. *Arhiv bioloških nauka VII*, 1-2 : 133.
- Glutz von Blotzheim, U.N., K.M. Bauer, E. Bezzel (1977): *Handbuch der Vögel Mitteleuropas*. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.
- Gregori, J., I. Krečič (1979): Naši ptiči. Državna založba Slovenije, Ljubljana.
- Hirtz, M. (1908): *Die Jagd fauna der Domäne Martijanec*. Selbstverlag des Verfassers. Zagreb, p. 56.
- Igalffy, K. (1980): Prilog poznavanju ptica otoka Paga. *Larus* 31-32: 66.
- Jurinac, A.E. (1884): *Aves. Izvješće Kralj. Velike Gimnazije za 1883/84. godinu*, Varaždin.
- Matvejev, S.D. (1950): Rasprostranjenje i život ptica u Srbiji. *Srpska Akademija nauka. Knjiga 3* : 279.
- Matvejev, S.D., V.F. Vasić (1973): *Catalogus faune Jugoslaviae. Academia Scientiarum et artium Slovenica*, p. 49.
- Pelle, I., I. Ham, J. Rašajski, T. Gavrilov (1977): Pregled gnezdarica Vojvodine. *Larus* 29-30 : 182.

- Reiser, O.(1925): Die Vögel von Marburg an der Drau. Graz.
- Rucner, R.(1964): Utjecaj ekoloških faktora na ornitofaunu Gornjeg Jadrana. Doktorska disertacija, p 111.
- Sebišanović, Đ.(1889): Ornitološka vijest iz Varaždinskog kraja za 1889. godinu. Glas. Hrv. naravosl.društva. God. IV : 312.
- Štumberger, B.(1981): Prilivka *Burhinus oedicephalus*. *Acrocephalus* 8-9 : 42.
- Štumberger, B.(1983): Prilivka *Burhinus oedicephalus*. *Acrocephalus* 17-18 : 61.
- Vasić, V.F., J.Šoti, I.Pelle(1977): Novi podaci o gneždjenju nekih vrsta ptica iz reda Charadriiformes u okolini Ulcinja, Crna Gora, Jugoslavija. Glasnik Prirodjačkog muzeja. Knjiga 32: 120-121.
- Vasić, V.F.(1980): The List of Birds of Skadar Lake (Montenegro, Yugoslavia). *Larus* 31-32: 194.

Gordan Lukač
Botanički Zavod PMF
Marulićev Trg 20
41000 Zabreb

Skrivnostna fotografija Mystery photograph

Na skrivnostni fotografiji iz št. 31-32 je planinska kavka *Pyrrhocorax graculus*, fotografirana na Stolu (foto I.Geister). Če jo je kdo na sliki nemara zamenjal s kosom, to ni tako razburljivo kot če bi jo v naravi zamenjal z danes že legendarno planinsko vrano. Urednik

Iz ornitološke beležnice From the ornithological note book

BELA ŠTORKLJA *Ciconia ciconia*

Dne 4. aprila 87 sem videl proti večeru nad Lescami preleteti večjo ptico, ki pa je zaradi oddaljenosti nisem mogel identificirati.

Naslednji dan, 15. aprila, pa sem zjutraj opazil belo štorljo na travniku pri vasi Hraše (1 km od Lesce). Bila je obročkana na levi nogi. Prehranjevala se je na travniku, ki je sicer večkrat popolavljen, čez kako uro pa odletela.

Dne 19. aprila 87 pa sem proti večeru opazoval štorljo na Blatah ob vasi Rodine. Po prehranjevanju na tleh je odletela najprej na bližnjo smreko, nato pa na streho združnega kmetijskega poslopja, kjer je prenočila. Naslednji dan sem jo opazoval še zjutraj na istem kraju. Ta primerek ni bil obročkan. Ob drugi uri popoldan je ni bilo več v bližini tega kraja.

Dne 15. maja 87 sem videl štorljo preleteti čez Lesce, in sicer precej nizko. Letela je v smeri Bleda. Zanimivo je, da je bilo to moje ponovno opazovanje bele štorlje v leški kotlini približno po dvajsetih letih. Boris Kozinc, Hraše 1a, 64248 Lesce

LABOD GRBEC *Cygnus olor*

V prelepem spomladanskem vremenu sem 24.3.1987 na trbojskem akumulacijskem jezeru HE Mavčiče na Savi opazoval štiri primerke laboda grbca

Na omenjeno jezero so labodi, kot nam je povedal domačin T.Šepetavec, prileteli istega dne okoli desete ure in se potem zadrževali tukaj vse do poznega popoldneva, ko jih je pregnal naključni čolnar. Naslednjega dne labodov ni bilo več ne na Trbojskem jezeru kot tudi ne v širši okolici, vključno z bližnjim Zbiljskim jezerom.